

Givakt och Bit Ihop

En studie om homosociala normer inom den svenska
Försvarsmakten

Abstract

This is a study of the Swedish Defence Force and its problems with sexual harassments, sexual assaults and sexual violations. In 2017, the hashtag #givaktochbitihop was created as a part of the #metoo-movement and was especially designed for women in the armed forces. Under this hashtag, 1768 women testified of abuse within the organisation. This study aims to find the source to the problem presented under said hashtag and examines which role male homosociality plays in this. The study is based in a text by Michael Flood (2008) and his four ways in which homosociality presents itself within male-male relations, and how it affects men's sexual relations with women. The result of the analysis shows that homosociality indeed is a constant presence among the soldiers and sailors that were interviewed or part of an ethnographic study, and that all four of Flood's ways of expressing homosociality can be found within these groups. While homosociality can be described as a positive kind of brotherhood, this study shows how it creates obstacles for women in the workplace.

Nyckelord: gender, homosociality, Swedish Defence Force, heterosexuality
Antal ord: 7913

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Teori	3
2.1	Manlig homosocialitet.....	3
2.2	Hegemonisk maskulinitet.....	4
2.3	Tidigare forskning.....	4
2.1	Definition av centrala begrepp.....	6
2.1.1	Gender.....	6
2.1.2	Maskulinitet.....	6
2.1.3	Sexuella kränkningar och övergrepp.....	7
3	Forskningsdesign	8
3.1	Metod.....	8
3.1.1	Gruppintervjuer.....	8
3.1.2	Etnografiska studier.....	10
4	Bakgrund	11
5	Analys	13
5.1	Värdering av vänskap.....	14
5.2	Heterosexuella handlingar och manlig status.....	16
5.3	Heterosexuella handlingar och manlig vänskap.....	19
5.4	Homosocialitet och berättelser.....	22
6	Slutsats	25
6.1	Framtida arbete.....	26
	Litteraturlista	28
	Personlig kommunikation.....	29

1 Inledning

”Vi har sökt oss till Försvarsmakten för att vi är beredda att försvara Sverige och rätten att leva som vi vill, men ofta har våra värsta motståndare funnits i vår egen organisation.” (Dagens Nyheter, 2017-11-29)

Citatet kommer från en debattartikel i Dagens Nyheter som publicerades under hösten 2017. Artikeln handlade om #givaktochbitihop, den hashtag som användes av kvinnor inom Försvarsmakten för att belysa hur kränkningar, trakasserier och övergrepp av sexuell natur sker inom organisationen. #givaktochbitihop, som är en del av #metoo-rörelsen, väckte stor uppmärksamhet inom Försvarsmakten både bland soldater och officerare. Överbefälhavaren Micael Bydén fördömde all typ av kränkande behandling i ett offentligt uttalande, och uttryckte tydligt att en individ som inte kan leva efter Försvarsmaktens värdegrund inte har någonting i Försvarsmakten att göra (Bydén, 2017-11-29).

Kvinnor som frivilliga, beväpnade kombattanter väcker starka känslor i de allra flesta kulturer runt om i världen, och frågan om gender har blivit ett hett ämne inom försvarspolitik. I en tid då feministisk politik tar allt större plats och får en ökad legitimitet i det svenska samhället (Aggestam & Bergman-Rosamond, 2016) verkar den dock inte nå fram hela vägen in i Försvarsmaktens korridorer. Fler och fler kvinnor söker sig till Försvarsmakten men som citatet i början menar på så finns det fortfarande någonting inom organisationen som utgör ett hinder för kvinnorna och för en jämställd, säker arbetsplats. Denna uppsats ämnar undersöka vilka dessa hinder kan vara och hur de kommer till uttryck bland Försvarsmaktens personal. Med #givaktochbitihop som bakgrund kommer det huvudsakliga fokuset i uppsatsen vara problematiken med sexuella kränkningar i olika former. Då uppsatsens objekt för undersökning är en starkt mansdominerad organisation blir

det mest relevant att se till hur män i stora grupper genererar ett skadligt beteende som tar sig uttryck i sexuella handlingar gentemot kvinnor.

Syftet med denna studie är att undersöka hur vida en homosocial kultur är orsak till problematiken som presenteras under #givaktochbitihop. Genom att identifiera homosociala beteenden bland Försvarmaktens anställda, och hur det kommer till uttryck inom organisationen, kan en analys om dess påverkan på Försvarmaktens personal göras. Det är centralt i denna studie att se till hur kvinnors och mäns åsikter skiljer sig från varandra, då kön och gender är relevant för att kunna analysera problematiken. Frågeställningen för denna uppsats är *"Vilken roll spelar manlig homosocialitet inom Försvarmakten?"*.

2 Teori

De teoretiska antaganden som denna studie baserar sig på grundar sig i uppfattningar om maskulinitet, män i grupp och samspelet mellan män och kvinnor ur ett genderperspektiv. Som nämnt ovan i inledningen så har det teoretiska ramverket valts ut för att kunna undersöka hur manlig homosocialitet resulterar i kränkningar av sexuell natur, vilket då utesluter andra typer av problematiker relaterade till gender i just denna studie. Under denna rubrik följer även en definition av de centrala begrepp som är särskilt relevanta för studien. Dessa begrepp bildar tillsammans med de valda teorierna ramverket för denna studie.

2.1 Manlig homosocialitet

Denna uppsats kommer att utgå från en studie av Michael Flood; ”*Men, Sex, and Homosociality: How Bonds between Men Shape Their Sexual Relations with Women*” (2008). Flood har undersökt hur homosocialitet bland män formar deras sexuella relationer med kvinnor, och hur män använder sig av sin sexualitet för att befästa och förstärka sin sociala status bland andra män. Studien utgår från intervjuer med män i Australien, mellan 18 och 26 år gamla, varav en majoritet är kadetter på Australian Defence Force Academy (ADFA). Flood menar på att det finns fyra sätt som homosocialitet formar mäns sociosexuella relationer. För det första så får en platonisk relation med en annan man en högre status för män än en icke-sexuell relation med en kvinna, vilket i sin tur kan vara direkt skadligt för en mans sociala status. För det andra blir heterosexuella handlingar ett verktyg för en man att nå en högre social status bland andra män. För det tredje kan heterosexuella handlingar i sig själva vara ett medel för att förstärka mäns vänskapliga relationer med andra män. Till sist så formas mäns berättelser om deras sexuella bedrifter av den starkt maskulina, homosociala kulturen som de

lever i, vilket i sin tur förstärker de normer och jargonger som ger upphov till de tre första beteendena (Flood, 2008, s.339). Dessa fyra aspekter av homosocialitet kommer att utgöra grunden för denna uppsats, men mer generella teorier om hur maskulina normer bildar en hegemonisk kultur kommer även att bli relevanta då Floods studie utgår från detta.

2.2 Hegemonisk maskulinitet

Hegemonisk maskulinitet har sin utgångspunkt i en social hierarki där män är det dominerande könet. Det präglas av en stark heterosexuell norm, då kvinnors roll begränsas till att endast vara objekt för mäns sexuella drifter. Denna typ av social hierarki är tätt sammankopplad med förmågan att utöva dominans och uppvisa social makt, vilket i en maskulin kultur typiskt sett uttrycker sig i aggressiva och våldsamma beteenden riktade både mot kvinnor och män. I hegemonisk maskulinitet ses andra män som motståndarna i kampen om social status, medan kvinnor och deras sexualitet blir priset som de männen med högst social status vinner (Donaldson, 1993, s.645–646). Hegemonisk maskulinitet är särskilt närvarande inom militära kontexter. Eftersom en försvarsmakt har ansvaret för statens överlevnad och att försvara statens intressen så har försvarets normer blivit förstärkta både inifrån och utifrån. En försvarsmakt kan hävda att hegemoniska strukturer krävs för att lösa deras uppgift, samtidigt som civilsamhället tillåter detta eftersom det är beroende av försvaret för att kunna överleva. Eftersom militären länge har varit en mansdominerad sfär så har strukturen formats efter män och maskulina normer. Det är den normen som feministiska forskare menar är en hegemonisk maskulinitet som ständigt blir förstärkt (Kronsell, 2012, s.45).

2.3 Tidigare forskning

Litteratur som berör mäns sociala strukturer, bland annat då homosocialitet, är omfattande. Teorin om att hegemonisk maskulinitet förstärks av socialt konstruerade roller och därmed är ständigt närvarande betraktas idag som vedertagen fakta för de flesta som studerar gender (Hammarén & Johansson,

2014, s.3). Däremot finns det relativt lite forskning som utgår från heterosexuella mäns platoniska vänskaper och hur detta i sin tur påverkar kvinnor, så som Flood presenterar i sin studie. När heterosexuella, vita män i grupp studeras så är det i de flesta fall i relation till homosexuella män, eller i relation till män från en annan grupp i samhället (Flood, 2008, s.340; Hammarén & Johansson, 2014, s.2).

Trots att feministiska forskare har undersökt gender i förhållande till krig och internationella relationer i över trettio år så har ämnet fått nyvunnen status på senare tid i och med FN:s resolution 1325 och dess relaterade resolutioner. 1325, som framhäver hur kvinnor och flickor drabbas av konflikter på olika sätt än män, antogs år 2000 av FN:s säkerhetsråd och sedan dess har 63 länder format handlingsplaner för att implementera resolutionen i deras internationella politik (Kronsell & Svedberg, 2011, s.2–3; FN, 2000-10-31). Fortfarande finns det en förhållandevis begränsad litteratur och forskning som berör kvinnor i roller som frivilliga, beväpnade kombattanter. Att se till en försvarsmakts interna politik och normer, och hur detta påverkar kvinnor, är en aspekt av genderarbetet som får ökad relevans inom den akademiska världen i och med att fler och fler länder tillåter kvinnor i roller inom militären som tidigare endast varit reserverade för män (Sundevall, 2011).

Inom studier angående just den svenska Försvarsmakten så publicerade Robert Egnell (et al.) 2014 en bok med titeln ”*Gender, Military Effectiveness, and Organisational Change: The Swedish Model*”. I denna studie visar Egnell hur Försvarsmakten kan applicera ett genderperspektiv för att öka sin operativa förmåga, en infallsvinkel som har haft stort genomslag inom Försvarsmakten. Genom att förhålla sig till gender på ett sätt som är kompatibelt med den militära världen så når Egnell ut till en publik som annars har svårt att se fördelarna med att införa ett ökat fokus på gender inom Försvarsmakten (Egnell et al, 2014, s.20–33). Liknande studier har genomförts av Annica Kronsell. 2012 publicerade Kronsell boken ”*Gender, Sex and the Postnational Defense: Militarism and Peacekeeping*”. Kronsell beskriver hur synen på mänsklig säkerhet har förändrats, och hur synen på just gender i förhållande till säkerhet har utvecklats sedan Kalla Kriget. Detta visar hon på genom att studera det svenska försvaret, som är ett tydligt exempel på ett postnationellt försvar. Ett postnationellt försvar är en

militärmakt som i större utsträckning verkar utanför den egna statens gränser än endast på en nationell arena. Genom att se till feministiska teorier, internationella relationer samt maskulina normer inom militären resonerar Kronsell kring kvinnors roll inom säkerhet och inom Försvarsmakten (Kronsell, 2012).

2.1 Definition av centrala begrepp

De begrepp som följer är av den naturen att de kan ha många olika innebörder beroende på vilken kontext de presenteras i, eller vilket teoretiskt perspektiv en studerar dem med. De definitioner som presenteras här under är de som studien kommer att utgå ifrån.

2.1.1 Gender

Gender syftar till de socialt konstruerade attribut som uppfattas som antingen manliga eller kvinnliga. Gender är alltså inte det samma som de biologiska könen, utan något som skapas och tar sig uttryck i olika attribut, i olika sociala konstruktioner och i relationer mellan människor, oavsett biologiskt kön. Att implementera ett genderperspektiv innebär att en tar hänsyn till de olika sociala roller som tilldelas kvinnor och män, och hur en aktion påverkar män och kvinnor olika. Att införa ett större genderperspektiv i Försvarsmakten behöver alltså inte vara lika med att anställa fler kvinnor till exempel, utan ska hellre fokusera på att införa en förståelse för hur gender kommer till uttryck i den militära kontexten. Däremot kan saker så som rekrytering av fler kvinnor och genderperspektiv vara ömsesidigt förstärkande. (Egnell et al, s.5, 2014).

2.1.2 Maskulinitet

Tankar och teorier kring maskulinitet har länge varit centrala i beskrivningen av soldaters identitet. Historiskt sett så har det alltid funnits ett tydligt samband mellan soldater, krig och klassiskt maskulina värderingar och egenskaper. Egenskaper som särskilt är sammankopplade med den manliga soldaten är till

exempel aggressivitet, mod, och psykisk samt fysisk styrka (Duncanson, 2011, s.92–93). Trots att denna studie undersöker hur vida en starkt maskulin norm genererar ett destruktivt beteende är det värt att notera att maskulina egenskaper i en militär kontext inte alltid kan ses som något negativt. För att lösa de uppgifter som soldater och officerare ställs inför, som till stor del involverar våldsamma handlingar, krävs många av de karaktärsdrag som klassiskt sett anses vara maskulina. Dessa egenskaper är inte något som begränsas till endast män, utan är snarare sammankopplat till rollen som soldat, oavsett biologiskt kön. Studien kommer därmed inte bedöma maskulinitet hos soldaterna som något uteslutande negativt förrän tydliga kopplingar kan dras mellan denna typ av norm och handlingar som resulterar i en problematik. Samtidigt är det viktigt att se en skillnad mellan militariserad maskulinitet och normaliserad maskulinitet, då den militariserade versionen innefattar mer brutala uttryck för manlighet som oftare leder till problem ur ett genderperspektiv. Problematiken med maskulinitet kan hittas då den formar hegemoniska strukturer, så som Kronsell argumenterar för då hon skriver om hegemonisk maskulinitet (Hurley, 2016, s.73; Kronsell, 2012).

2.1.3 Sexuella kränkningar och övergrepp

Den svenska Försvarsmakten följer den svenska lagstiftningen, och har alltså inga egna juridiska lagar som endast gäller för Försvarsmakten. Svensk lag definierar en sexuell kränkning som en handling som uttrycks med en sexuell underton, och som kränker en annan persons dignitet. Sexuella övergrepp innebär mer våldsamma handlingar, så som våldtäkter, eller andra former av sexuellt våld (Egnell et al, 2014, s.112).

3 Forskningsdesign

Nedan följer en redogörelse för vilka metoder som har används för att kunna genomföra denna studie och hur materialet till studien har samlats in.

3.1 Metod

Denna studie kommer att vara en kvalitativ enfallsstudie som grundar sig i innehållsanalys av skrivna källor, semistrukturerade gruppintervjuer samt etnografiska iakttagelser. De skrivna källorna kommer att användas till den teoretiska aspekten av uppsatsen och för att relatera denna studie till tidigare forskning. Det är genom intervjuerna och de etnografiska studierna som det vitala materialet för studien samlas in, och även det material som kommer vara i fokus för studiens analytiska del. Att endast fokusera på ett fall ger studien möjlighet att gå djupare in på detaljer som kan ge en mer nyanserad bild av ämnet som undersöks. Fördelen med att utföra en kvantitativ fallstudie baserat på intervjuer och etnografiska studier är att jag som författare kan få en stark koppling till verkligheten och inte endast begränsas till teoretiska antaganden (Flyvbjerg, s.235, 2006).

3.1.1 Gruppintervjuer

De intervjuer som har genomförts för denna studie har alla varit semistrukturerade gruppintervjuer. Semistrukturerade gruppintervjuer är särskilt effektiva för att inte bara få exakta svar, utan för att även kunna få en förståelse för känslouttryck och åsikter som intervjuobjekten omedvetet ger uttryck för (Halperin & Heath, 2017, s.160). Den första gruppen bestod av sju manliga, fast anställda soldater som under tiden för denna uppsats var verksamma på Luftvärnsregementet (Lv6) i Halmstad. Mannen med lägst grad var en menig av första klass, och den man med högst grad var korpral. Resten varierade däremellan. Den andra gruppen bestod av

åtta kvinnliga fast anställda sjömän vid Marinbasen (MarinB) vid Karlskrona garnison, där kvinnornas grad varierade mellan menig av första klass och sergent. Den tredje gruppen bestod av tio fast anställda män från blandade regementen; Livgardet (LG), Livregementets husarer (K3), Södra skånska regementet (P7) samt Norrbottens regemente (I19). Dessa män ingick under sommaren 2017 i en försvarsgemensam styrka för högvakten, och hade möjlighet att sammanstråla inför denna intervju. Den fjärde gruppen bestod av sju fast anställda kvinnor som även de var del av den försvarsgemensamma högvakten sommaren 2017. Dessa kvinnor är fast anställda på antingen I19, Lv6, Göta ingenjörregemente (Ing2), eller vid basskyddet på MarinB. I båda dessa grupper var den lägsta graden menig av första klass, och den högsta var sergent. Valet att utesluta officerare från grupperna var ytterst medvetet, då dessa har en chefsroll som ger dem en annan syn och en annan möjlighet att uttala sig om den valda problematiken som ligger till grund för denna studie. Målet med att endast inkludera soldater var att få en så tydlig bild som möjligt om hur situationen ser ut för personer som befinner sig i nedre delen av sin militära karriär, en målgrupp som i övriga diskussioner angående #givaktochbitihop inte har kommit till tals i lika hög utsträckning som officerare eller civila chefer inom Försvarsmakten. Brytkriteriet för grupperna är deras biologiska kön, vilket ger möjlighet att studera skillnaderna mellan kvinnornas och männens svar. I en större studie hade faktorer som till exempel förbandstillhörighet, ålder eller social bakgrund kunnat vara andra kriterier att se till, men på grund av denna studies storlek är könstillhörighet den centrala faktorn.

I och med att studien baserar sig på intervjuer är det relevant att reflektera över vilka begränsningar och svårigheter detta medför. Att jag som författare till denna studie själv identifieras som kvinna kan utgöra både ett hinder och en möjlighet under intervjuerna. Då studien i sig utgår från att män i grupp skapar ett visst sorts beteende gentemot kvinnor, och två av mina intervjugrupper endast består av män, så är det rimligt att anta att mitt eget kön kan posera som ett hinder under dessa intervjuer. Min farhåga var att männen skulle hålla tillbaka vissa mer kontroversiella åsikter angående gender och kvinnors roll i Försvarsmakten. För att i så stor mån som möjligt undvika detta så har jag varit noga att under intervjuerna belysa intervjuobjektens anonymitet under samtalen samt i själva

uppsatsen. Detta gav dem en större frihet att uttala sig om ett ämne som i vissa fall kan vara känsligt. Genom att undvika frågor som i sig är värderande, samt genom att inte delge mina egna åsikter angående studiens problematik med grupperna, så anser jag att det har gett intervjuobjekten möjlighet att uttrycka sig på ett sätt som inte påverkar studiens validitet (Flood, 2008, s.361; Halperin & Heath, 2017, s.287–288).

3.1.2 Etnografiska studier

Materialet som har samlats in genom etnografiska studier baserar sig på mina egna upplevelser inom Försvarsmakten, både som soldat och som kvinna. Genom att aktivt delta i Nätverk för Officerare och Anställda Kvinnor inom Försvarsmakten (NOAK) under min tid både som rekryt på Livgardet (LG) och som anställd soldat på Lv6 har jag både åsikter om och erfarenheter av Försvarsmaktens genderarbete. Jag genomförde min grundutbildning (GMU) på LG år 2014 och har i skrivande stund en tjänst som soldat på Lv6, där jag tog anställning vintern 2016. Detta innebär att jag var aktiv i min tjänst då #givaktochbitihop publicerades och har varit delaktig i diskussioner, möten och föreläsningar som har behandlat detta ämne. Då Försvarsmakten är en typ av organisation som för en utomstående person kan vara svår att undersöka eller att till fullo förstå anser jag att etnografiska studier är särskilt lämpliga för denna typ av studie (Halperin & Heath, 2017, s.160).

4 Bakgrund

I dagsläget består Försvarsmakten av cirka 20 000 personer som arbetar dagligen inom organisationen, så kallade kontinuerligt tjänstgörande. Utöver dessa finns det även tidvis anställda, samt personal inom Hemvärnet. Tillsammans utgör dessa tre grupper en styrka på cirka 50 000 personer. Av den kontinuerligt tjänstgörande personalen är 17% kvinnor och 83% män, vilket innebär 3 300 kvinnor och 16 700 män. Av organisationens fulla styrka, alltså inklusive de tidvis anställda och Hemvärnet, utgör kvinnor en grupp på 6 800 personer (Svenska Försvarsmakten, 2017). De intervjuer som har genomförts med anställda soldater och sjömän i denna studie har alla varit med personer som har en kontinuerlig anställning inom Försvarsmakten. När #givaktotchbitihop publicerades i Dagens Nyheter innefattade debattartikeln en lista över de namn som hade skrivit under användandet av hashtaggen och som stöttade kampanjen. 1768 kvinnors namn fanns med på listan, vilket motsvarar 26% av Försvarsmaktens totala kvinnliga personal. Även om en del av kvinnorna som skrev under med sitt namn på listan inte själva hade upplevt kränkningar i någon form direkt riktade mot sig själva så hade de alla tagit del av andras berättelser om kränkningar inom Försvarsmakten, vilket var tillräckligt för att engagera sig (Dagens Nyheter, 2017-11-29).

År 1980 ryckte de första kvinnorna in inom Försvarsmakten, men det skulle dröja ytterligare nio år innan kvinnor fick tillträde till samtliga tjänster inom organisationen. Fram till 1994 var det dessutom krav på att kvinnor som tjänstgjorde inom försvaret skulle vidareutbilda sig till officerare, och kunde alltså inte endast arbeta som soldater. Sedan 2000 har Sverige arbetat med FN:s resolution 1325, vilket resulterade i ett större fokus på kvinnors upplevelser av krig. Sverige var det andra landet som formulerade en särskild plan för implementeringen av 1325 inom flera statliga sektorer, bland annat då Försvarsmakten. Trots detta, och trots Sveriges rykte om att vara ett av världens mest jämställda länder, så har arbetet för gender gått långsamt för

Försvarsmakten. Inom internationella samarbeten har Sverige fortfarande långt färre kvinnliga deltagare än många europeiska länder, bland annat de nordiska grannländerna (Egnell et al, 2014, s.50–51; Sundevall, 2011).

5 Analys

Nedan följer en analys av det insamlade materialet. Analysen kommer att utgå från Floods fyra uttryck för manlig homosocialitet för att bibehålla en tydlig struktur. Dessa fyra uttryck är skillnaden i värdering av vänskap beroende på kön, sambandet mellan heterosexuella handlingar och manlig status, sambandet mellan heterosexuella handlingar och manlig vänskap, samt hur mäns narrativ utformas av deras sexuella handlingar (Flood, 2008, s.339). Då Floods studie är baserad på unga män i Australien är det relevant att först analysera hur väl denna teori är kompatibel med den svenska Försvarsmakten. Även om Australien, precis som Sverige, har en nationell handlingsplan för implementeringen av FN:s resolution 1325 (Australian Government, Department of Defence) är det av vikt att se till vilka normer som existerar inom de olika samhällena. Det australiensiska försvaret har i högre utsträckning en mer extrem maskulin norm, något som framkommer tydligt bland annat i Floods studie. De händelser som Flood beskriver är för det mesta grövre trakasserier och övergrepp än de som jag har tagit del av i mina intervjuer och etnografiska studier (Flood, 2008, s.341). Däremot har både det australiensiska försvaret och den svenska Försvarsmakten haft flera uppmärksammade fall som visar att liknande normer existerar i båda staterna. Till exempel startades stora debatter i Australien angående försvarets roll i skapandet av maskulinitet år 2011. En kvinnlig kadett hade då blivit sexuellt utnyttjad av sina manliga kadettkollegor, som filmade händelsen och delade filmen via Skype (Wadham, 2013, s.212–213). ”The Skype Affair” är bara en av många berättelser om övergrepp inom den australiensiska försvarsmakten som kan liknas vid vittnesmålen som presenterades under #givaktochbitihop. Med detta i beaktning anser jag att Floods studie är högst relevant i analysen av den svenska Försvarsmakten (Wadham, 2013; Flood, 2008).

5.1 Värdering av vänskap

Det första uttrycket för manlig homosocialitet, enligt Floods modell, är hur värdet av platoniska relationer mellan män anses vara högre än vänskapliga relationer mellan män och kvinnor. I de intervjuer som Flood genomförde för sin studie finns det tydliga exempel på hur en man förväntas föredra att umgås med sina manliga vänner hellre än att umgås med antingen en kvinnlig, platonisk bekant eller sin flickvän, eller liknande. Flood menar även på att om en man umgås med en kvinna utan att ha en sexuell agenda så finns det en stor risk att mannen i fråga får ett feminiserande rykte (Flood, 2008, s.345–349). Även i intervjuerna för denna studie har ett liknande tankesätt kunnat identifierats; flera gånger under samtalen med de manliga deltagarna nämns vikten av ett brödraskap, något som inte benämns på samma sätt av de kvinnliga deltagarna. En manlig soldat vid Lv6 uttryckte sig:

”Brödraskapet är det som får folk att stanna kvar och komma tillbaka.

Den sortens gemenskap kan man inte få någon annanstans.”

Efter första världskriget väcktes ett intresse för att inte bara studera soldaters operativa förmåga, utan även se till individerna ute på slagfälten. Efter att många soldater hade drabbats av posttraumatiska stressyndrom ville läkare hitta anledningen till att kombattanter ändå längtade tillbaka till striden. I flera undersökningar sedan dess fram till modern tid visar resultaten på att brödraskapet, och den starka gemenskapen inom de olika enheterna, är en nyckelfaktor för att motivera en soldat att delta i väpnade strider. Lojaliteten gentemot sina kamrater väger ofta tyngre än patriotism eller känslan av militär professionalism (Duncanson, 2011, s.105–016; Goldstein, 2001, s.196). Även om ingen av intervjuobjekten för denna studie uttryckligen menade att ett militärt brödraskap utesluter kvinnor fanns det en genomgående uppfattning om att män lättare och på ett mer naturligt sätt skapar sociala band med andra män. Män värderade sina vänskapsrelationer med andra män högre eftersom de kände sig mer bekväma kring de som var mer lika dem själva. Även kvinnorna i studien kunde känna igen sig i detta, och menade på att det var lättare att tala med andra kvinnor eftersom oftare delade liknande tankesätt och värderingar. Under

intervjun med de kvinnliga sjömännen och soldaterna diskuterades deras syn på mäns vänskapsrelationer, och flera av kvinnorna kunde hålla med om att männens relationer mellan varandra skiljde sig från kvinnornas:

”Jag upplever att killarna är mycket närmre och känner varandra bättre. De pratar med varandra om allt i livet. Kvinnorna är av någon anledning inte riktigt med där.”

Majoriteten av intervjuobjekten upplevde inte dessa skillnader som något direkt problem, däremot. De flesta argumenterade för att så länge varje individ kan hjälpa till att lösa de uppgifter som de olika enheterna inom Försvarsmakten möter spelar det ingen roll om det är en man eller kvinna som håller i vapnet. Även om den sociala sammanhållningen inte blev helt optimal då könen blandades så var den generella åsikten att detta inte påverkade den operativa förmågan. Liknande åsikter har identifierats även inom den amerikanska försvarsmakten, där sociala experiment har genomförts både baserat på kön och på etnisk tillhörighet utan att det har påverkat den militära förmågan negativt (Goldstein, 2001 s.199). Däremot var det en del av de manliga deltagarna i denna studie som ansåg att på grund av sin heterosexuella läggning var det nästintill omöjligt att inte betrakta sin kvinnliga kollega ur ett sexuellt perspektiv:

”Är man heterosexuell så vare sig man tänker på det eller inte finns det en attraktion eller en dragning till det andra könet som gör att man inte blir bara vänner som man blir med samma kön, utan biologisk är man uppbyggd att finna en partner. Menar inte att alla blir attraherade till varandra på en sekund och att det inte går att hålla det professionellt, utan bara att det kan vara lättare att ha fokus på uppgiften med ett gäng killar än det är med tjejer, då man kan bli distraherad av "det fina leendet" eller "snygga kroppen”.

Detta var något som Flood i sin studie även noterade hos kadetterna på ADFA. En kadett såg inte meningen med att interagera med kvinnor endast för att skapa vänskapsband, utan det fanns alltid en sexuell baktanke med hans relationskapande med kvinnor. Både i Floods studie och i denna finns en

uppfattning om att män och kvinnor inte kan ingå i platoniska relationer utan någon som helst sexuell spänning (Flood, 2008, s.345). På grund av en stark heterosexuell norm inom Försvarsmakten, som grundar sig på den hegemoniska struktur som är gemensamt för de allra flesta mansdominerade yrken (Donaldson, 1993, s.645; Kronsell, 2012; Wadham, 2013, s.213), kan det vara svårt för kvinnor att betraktas ur ett icke-sexuellt perspektiv. Som teorin om hegemonisk maskulinitet beskriver är kvinnors sexuella tjänster ett pris för mäns maskulina beteenden (Donaldson, 1993; Kronsell, 2012). Eftersom kvinnor då inte ses som jämlikar av sina manliga kollegor ur ett socialt perspektiv uppstår det hinder för att ovillkorliga, platoniska vänskaper ska bildas mellan människor av olika kön inom Försvarsmakten.

I kölvattnet av #givaktochbitihop upplever många av männen även en viss osäkerhet i sin sociala interaktion med kvinnor, då det finns en rädsla för att upplevas som stötande. På grund av bristande kunskap bland soldaterna, och en brist på tydliga direktiv från högre chefer, finns det en uppenbar förvirring över hur en kränkning ser ut och var gränserna går. Medan de flesta kvinnor förhåller sig positiva gentemot hashtaggen känner männen sig hotade av denna. Många har valt att fokusera helt på sina vänskapsrelationer med andra män på arbetsplatsen för att inte riskera att bli utpekade och uthängda på sociala medier.

5.2 Heterosexuella handlingar och manlig status

Floods andra uttryck för manlig homosocialitet grundar sig i att män vinner sin sociala status bland andra män genom sexuella handlingar och sexuella erfarenheter. En man som har haft sexuellt umgänge med flera kvinnor anses vara mer maskulin, då han inte bara kan attrahera en person av det andra könet utan även har vunnit över andra män i en tävling om vem som får tillgång till kvinnan sexuellt (Flood, 2008, s.345–349). Bland de intervjuade för denna studie var åsikterna blandade angående detta. En del, varav majoriteten var lite äldre män, håller inte med om att sexuella erfarenheter är relaterade till status utan det är något som ofta dör ut när soldaterna blir lite äldre och mer mogna i sitt beteende. Dock var det inte många av de yngre männen som kände igen sig själva i detta

beteende. Bland kvinnorna fanns det däremot en tydlig bild av att män använder sig av sina sexuella bedrifter för att framhäva sig själva i sociala sammanhang, och att detta är viktigt för en mans anseende. De kvinnliga sjömännen beskriver även skillnader mellan hur kvinnor och män pratar om sex, samt vad detta har för inverkan på en individs sociala status:

”Där jag jobbar klassar vissa av männen kvinnorna som lite lössläppta medan dom själva klassar sig som kungar om dom legat med någon.”

”När det framkommit eller indikerats att en man har eller haft flertalet sexpartners pratar kollegorna om det i mycket mer positiva ordalag och samtalet är mer glatt, än om det handlat om en kvinna.”

Bland rekryterna som genomförde GMU på LG 2014 samtidigt som jag själv fanns det vissa tecken på att manlig status skulle vara direkt kopplad till sexuella bedrifter. På LG fanns det 2014 ett enda kvinnligt befäl på utbildningskompaniet, och bland de manliga rekryterna utgjorde hon det ultimata priset för en sexuell erövring. Om någon av rekryterna skulle lyckas inleda en sexuell relation med det kvinnliga befälet skulle han vara på toppen av den manliga hierarkin. Bland de kvinnliga rekryterna fanns ingen motsvarighet. Flood beskriver ett liknande beteende hos de manliga kadetterna inom den australiensiska försvarsmakten, där kvinnor med en högre militär grad blev en sexuell utmaning för de manliga kadetterna och den som lyckades möttes av gillande från sina manliga kamrater (Flood, 2008, s.346).

Inom den militariserade maskuliniteten är sex ett medel för att uttrycka dominans och att feminisera den andra personen. Att vara maskulin, i sin tur, är en viktig faktor för att uppfattas vara en bra soldat. Förutom att heterosexuella handlingar mellan män och kvinnor är något som förstärker den maskulina bilden av en individ, så finns det även en lång tradition av att använda sig av både sexuella handlingar och ett sexualiserat språk för att förminska sin fiende i krig. Våldtäkter som ett vapen i krig används ofta för att visa sin dominans, både över kvinnor och män, och detta ska bidra till att feminisera fienden. Att kalla fienden för ”kärring”, ”bitch” eller liknande är även det uttryck för dominans, då fienden fräntas sina

maskulina attribut och förminskas till att ha samma status som en kvinna. Detta i sin tur kan återigen kopplas till hegemoniska maskuliniteten, då användandet av sex blir ett verktyg för att befästa sin egen status samt för att underordna sig andra, till exempel kvinnor och mindre tydligt maskulina män (Goldstein, s.356–357).

I en mansdominerad miljö som Försvarmakten, där män hade ett yrkesmonopol fram till 1989 (Sundevall, 2011), ses kvinnor i tjänsten fortfarande som något relativt ovanligt. Då den generella normen tillåter feminisering av fienden, och att heterosexuella handlingar är så tydligt kopplade till manlig status, kan det uppstå en hel del hinder i och med att fler kvinnor tar anställning inom Försvarmakten och männen måste börja betrakta kvinnor som jämlika kollegor. När kvinnor börjar tävla om samma platser inom yrkeslivet som män så finns det en stor risk att män upplever detta som en förlust av makt, snarare än en utjämning av makt mellan könen (Goldstein, 2001, s.363). Genom att uttrycka sig sexuellt mot kvinnor, till exempel i form av trakasserier och övergrepp, kan en man återfå sin egen status. Detta kan vara en av anledningarna till problematiken som ligger till grund för #givaktochbitihop, och utgör ett allvarligt hot mot kvinnors möjligheter att utvecklas inom en mansdominerad organisation. Som det nämnt ovan, däremot, anser många att dessa värderingar angående sex och status försvinner när soldaterna har blivit lite äldre. I en diskussion på Lv6 som följde efter publiceringen av #givaktochbitihop delade alla män i min egen pluton uppfattningen att sexuella kränkningar är en generationsfråga; antingen sker det på rekrytnivå, då personerna är yngre och inte har utvecklat sin syn på jämställdhet till fullo, eller så är det de äldre officerarna som trakasserar. Detta skulle då vara på grund av att den äldre generationen inte har kunskap eller förståelse för hur de ska förhålla sig till sina kvinnliga kollegor, då de fortfarande ser dessa som rariteter. När kvinnorna i denna studie blev tillfrågade om detta kan stämman, var det många som höll med om att de äldre officerarna ofta var mer sexistiska i sitt beteende. Däremot ansåg dem att många män använder sin ålder som en ursäkt för avvikande beteenden, något som kvinnorna menade inte var ett hållbart argument. Detta gäller både de yngre och de äldre männen. Kvinnornas uppfattning om detta är alltså inte förenligt med vad de äldre männen i

intervjuerna sa, alltså att kränkande beteende är något som växer bort när en person har mognat mer.

5.3 Heterosexuella handlingar och manlig vänskap

I det tredje uttrycket för homosocialitet används heterosexuella handlingar för att förstärka vänskapsbanden mellan män. Till skillnad från det andra uttrycket, då sex används som ett medel för att nå individuell status, är denna typ av uttryck inte direkt kopplat till makt eller hierarki. I Floods studie berättade en kadett vid ADEFA att han och en annan manlig kadett har som mål att tillsammans delta i sexuella handlingar med samma kvinna vid samma tillfälle. Detta beskriver han som något som skulle vara positivt för männens vänskap. Samme kadett förklarar även hur manlig vänskap förstärks av att män hjälper varandra att flörta med kvinnor och att få möjligheten att ha sexuellt umgänge med kvinnor. Han beskriver hur han och hans vänner känner större tillhörighet, och ett starkare brödraskap, om de delar sådana upplevelser (Flood, 2008, s.349–352).

Under min första vecka med min nya pluton på Lv6 tog jag del av flertalet berättelser som involverade liknande beteenden. I min egen pluton hade två av männen deltagit i en sexuell akt med en kvinna under en resa. De båda betraktade detta som en beundransvärd prestation och delade glatt med sig av detaljer från händelsen. När jag försökte ställa frågor om hur kvinnan hade upplevt situationen så ryckte männen på axlarna. Det framgick tydligt att detta inte var av större vikt för någon av dem. En soldat vid ett annat kompani på Lv6 berättade att han och hans vänner:

” (...) ofta raggade som en grupp. Det är en kul grej som man gör med sin bro, man får en tjej att njuta tillsammans. Det behöver inte betyda något, själva sexet, utan det är bara en grej kompisar gör. Samma sak som att spela fotboll tillsammans eller något.”

Denna typ av beteende är inget som är särskilt utmärkande för personal inom Försvarsmakten. I de flesta typer av organisationer som kan beskrivas som en typ

av broderskap är det inte ovanligt att män deltar i aktiviteter så som att titta på pornografi tillsammans eller gå på strippklubb med sina manliga vänner (Flood, s.352, 2008). Under #givaktochbitihop framkom vittnesmålet från en kvinnlig major som hade kommit in i det gemensamma fikarummet på regementet och funnit hur hela rummet var fullsatt av manliga kollegor som tittade på en pornografisk film tillsammans. När majoren i fråga rasande hade påpekat att den typen av beteende var oacceptabelt på en arbetsplats hade kommentaren från männen varit ”har du mens eller?” (Sveriges Radio, 29-11-17).

En anledning till att det är extremt viktigt att ta upp den här sortens beteende just inom en organisation som Försvarmakten är eftersom militariserad maskulinitet redan är så pass tätt sammankopplad med sexuella handlingar. Som nämnt i tidigare avsnitt är brödrskapet och vänskapsbanden till sina medsoldater oftast den avgörande faktorn för hur en soldat agerar i sitt arbete. Eftersom delade sexuella erfarenheter anses vara en företeelse som skapar väldigt starka band mellan män, och dessutom är en vida allmänt accepterad norm, så får detta en stor plats inom en militär organisation. I en hegemonisk kultur är risken överhängande att kvinnor, som hierarkiskt är under männen, endast blir en bricka i spelet, en deltagare vars åsikter och tankar inte är av betydelse. Det centrala blir männens delade upplevelse. Självklart behöver inte detta stämma i alla fall, men risken för att kvinnan hamnar i underläge i en sexuell situation ökar markant i en starkt hegemonisk kultur.

Samtidigt som många män både i intervjustudierna och från mina etnografiska studier kan känna igen sig själv eller någon manlig bekant i detta typ av beteende så är det ingen av deltagarna som öppet identifierar sin sexualitet som något annat än heterosexuell. Männen delar uppfattningen om att deras homosociala uppförande inte har några homoerotiska inslag. I detta instämde även männen som hade deltagit i gemensamma sexuella aktiviteter med sin manliga kollega och en kvinna. Homosexualitet är något som inte har fått stor plats inom Försvarmakten. Medan männen i denna studie inte uttryckligen sa att de skulle vara obekväma med att arbeta tillsammans med en öppet homosexuell man, ansåg de manliga soldaterna att bilden av en homosexuell man inte är kompatibel med bilden av en maskulin soldat. Däremot ansåg de inte att det skulle vara någon skillnad på en

heterosexuell och en homosexuell kvinna. Både män och kvinnor i denna studie delade uppfattningen om att det var lättare och mer acceptabelt att komma ut som homosexuell kvinna för sina kollegor inom Försvarmakten:

”Jag tror att det är mer socialt accepterat att komma ut som tjej, som lesbisk. Som man så har du ju ändå vissa regler att förhålla sig till, man ska vara lite manlig. Särskilt inom försvaret ska man ju vara lite mer manlig, ännu mer. Då kan det nog vara svårt, att man tror att folk ska se en mindre som en man, om man kommer ut som homosexuell. Medan en kvinna har lite mer toleransnivå.”

Baserat på mina egna upplevelser som kvinnlig soldat finns det ofta en förutfattad mening om att en kvinna som dras till en så pass maskulin arbetsmiljö antagligast är homosexuell. Denna uppfattning blir särskilt tydligt i internationella sammanhang, då tankar om gender fortfarande följer stereotypiska normer (Goldstein, 2001, s.374). Att en manlig soldat skulle vara homosexuell är inte en vanlig tanke. I en kultur där medlemmarna befäster sin lojalitet och vänskap med varandra genom maskulina, heterosexuella handlingar är detta kanske inte så märkligt. Dessutom kan paralleller dras till det föregående uttrycket för homosocialitet, då en feminisering av fienden diskuterades. En homosexuell man upplevs som samma hot mot den homosociala gemenskapen som en kvinna. Enligt den hegemoniska strukturen har en feminiserad man en lägre status men måste börja behandlas som jämlikar, vilket leder till hinder och hot.

Militära organisationer, som så många andra mansdominerade sfärer, har en lång historia av homofobi. Det var inte förrän 2011 som USA hävde sin ”don’t ask, don’t tell”-policy, och fortfarande lever många fördomar mot homosexualitet kvar inom den militära världen (Goldstein, 2001, s.376–378). Trots detta centrerar, som visats ovan, en stor del av den manliga sociala interaktionen kring just sex. Vissa forskare menar på att sexuella handlingar mellan män som annars är del av en platonisk vänskap är ett tecken på undertryckta, homosexuella begär. Detta skulle betyda att majoriteten av Försvarmaktens personal, som består av män som i sin tur tar del av den kultur som homosocialiteten har skapat, har latent, homosexuella känslor. Även om detta kan stämma in på en hel del individer, så

talar statistiken för att många män ändå är heterosexuella. Något som inte är lika debatterat, vilket även framkom i intervjuerna för denna studie, är homosexuella kvinnor. En manlig soldat vid Lv6 resonerade kring detta:

”Jag tror att det är svårare att komma ut som man inom Försvarmakten, att komma ut för kollegorna, än det är i den civila världen. För det är ju en lite hårdare jargong. Många använder ju ord som ”homo” och ”bög”, alltså, såna ord, utan att direkt mena att någon är bög eller homosexuell (...) Det är bara ett ord som används. Men det kan ju uppfattas av folk olika. Och jag vet ju själv att det är dåliga ord att använda. Jag kan nog tänka mig att det då är svårt för en homosexuell kille om man inte känner sig trygg i gruppen eller i plutonen att komma ut.”

Detta kan vara för att kvinnornas sociala normer inte har en lika tydligt sexuell ton, och därför poserar deras sexualitet sällan som ett problem för andra individer. (Flood, 2008, s.354–355).

5.4 Homosocialitet och berättelser

Floods fjärde och sista uttryck för homosocialitet är hur det påverkar berättelseskapandet mellan män. Flood menar att eftersom en mans sexliv utgör en så pass stor del av hans sociala interaktioner, på ett eller annat sätt, skapas det ett manligt narrativ som baserar sig i just sex och sexuella erfarenheter. I Floods studie berättar kadetterna om ”warries”, en sammandragning av ”war stories”, som delas mellan soldaterna ute i fält eller under kvällar på mässen. Denna typ av berättelser kretsar alla kring sex, alkohol eller scener från det militära livet (Flood, 2008, s.352–353). Detta är något som jag stötte på både i intervjuer och i etnografiska iakttagelser. Under en övning ute i fält, där jag själv var den enda kvinnan i gruppen, undrade en förste sergeant om inte de manliga soldaternas samtal inte tråkade ut mig. Jag, som precis hade lämnat den akademiska världen för att tjänstgöra inom Försvarmakten igen, medgav att det var en annan nivå på samtalen än den jag hade blivit van vid under tiden på universitetet. Denne förste sergeant förklarade då för mig att:

”Det finns bara tre saker som en soldat bryr sig om. Det är fitta, fat och granat.”

När jag frågade mina manliga kollegor om detta stämde kunde de flesta konstatera att det var så. Samtidigt som de i vissa fall kunde längta efter samtalsämnen på en mer abstrakt nivå, eller som i högre grad berörde djupa känslor, uttrycktes även en uppskattning för att en kunde filosofera kring livets enklare ämnen inom Försvarsmakten, så som sex, alkohol och krig. De kvinnliga deltagarna i denna studie upplevde att män oftare möts av positiva reaktioner när de pratar om sex, framför allt, och att det fortfarande finns en viss tabu när det gäller en kvinna som vill dela med sig av sina sexuella erfarenheter. Dessutom uppfattar kvinnorna männens berättelser som mer raljanta, vilket ofta resulterar i att de kvinnor som nämns i berättelserna porträtteras på ett nedvärderande sätt. När kvinnorna i studien tillfrågades om de var oroliga för ryktesspridning om sig själva bland sina manliga kollegor, svarade en majoritet ja. Särskilt sjömännen sa att eftersom de lever så pass tätt inpå varandra under långa perioder ute till sjöss är risken större för att berättelser förstoras snabbt och att de sprider sig till många människor under kort tid. Även om kvinnorna också ansåg att sex var ett viktigt ämne att diskutera med sina vänner var den generella uppfattningen att kvinnor pratade om detta på ett mer känslomässigt sätt än männen. Detta höll även männen med om, och menade på att de undvek att tala om känslor med sina kollegor då detta inte var förenligt med deras identitet som soldater:

”Jag vet inte om det är gamla jargonger som lever kvar fortfarande. Det kan nog vara så att män pratar mindre om känslor och... Vad ska man säga... Viktiga saker. Sånt vi inte vill prata om, pratar vi inte om. Känslor är såna saker som vi inte vill prata om och därför har det inte hänt något på den fronten. Vilket är lite synd.”

”Jag tror att det har att göra med det som vi inom Försvarsmakten kallas för tjänstemin. Man ska ha en lite tuffare utstrålning. Man ska vara lite bitter och arg, och inte så... känslösam. Det är hela vår grund. Och då tror

jag att det säger emot sig själv lite att prata för mycket om känslor och sånt.”

Både i mina intervjuer med män och i mina etnografiska upplevelser har jag, som kvinna, till viss del blivit exkluderad från det manliga berättelseskapandet. Många av mina manliga kollegor anser att en bör hålla språket mer ”städat” då en kvinna är närvarande. Detta dels på grund av en typ av respekt gentemot kvinnor, då kvinnan bör skonas från den typ av *warries* som upplevs som stötande för en kvinnlig publik. Dels är det en reaktion på #givaktochbitihop, vilket har lett till att en del män stänger ute kvinnor på grund av en rädsla att upplevas som kränkande, som diskuteras tidigare i denna studie. Oavsett skapar det ett avstånd mellan män och kvinnor inom en organisation som kräver att en grupp ska kunna arbeta tillsammans under alla förhållanden. Som nämnts flera gånger tidigare i denna studie så är detta beteende en del av ett brödraskap som är väldigt viktigt för att en soldat ska kunna gå in i farliga situationer, men just detta fjärde uttryck för homosocialitet visar tydligt på hur det skapas ett ”vi mot dem”-förhållande mellan olika grupper på arbetsplatsen (Wadham, 2013, s.221).

6 Slutsats

Den mest markanta skillnaden mellan kvinnor och män i denna studie är hur de ser på den problematik som #givaktochbitihop vill belysa. Medan kvinnorna pekar ut det som ett strukturellt problem, så är männen mer benägna att prata om det som något som beror på ”ruttna ägg”, individer med avvikande beteende, och inte ett problem som är särskilt utmärkande för Försvarsmakten. Som #metoo-rörelsen har visat på så är kränkningar, övergrepp och trakasserier baserat på gender och kön mycket riktigt något som existerar överallt i samhället. Däremot blir tillräckligt många ”ruttna ägg” till sist en del av ett större, strukturellt problem som genererar konflikter inom en organisation. Männen upplever dessutom kampanjen #givaktochbitihop som ett hot mot dem själva och deras sociala strukturer medan kvinnorna ansåg att hashtaggen var en bra start på en diskussion som egentligen kräver betydligt mer uppmärksamhet i samhället. En majoritet av männen i både intervjuerna och de etnografiska studierna kunde över huvud taget inte relatera till en stor del av problematiken som deras kvinnliga kollegor upplevde, vilket bidrar till att de homosociala, hegemoniska strukturerna inte utmanas eller ifrågasätts av de manliga soldaterna. Eftersom dessa utgör den största delen av Försvarsmaktens personal blir arbetet för gender, och mot sexuella kränkningar, betydligt svårare då grundläggande insikt för problematiken saknas hos dessa manliga soldater (Wadham, 2013, s.218–219).

Som det påpekades tidigare i denna studie så kräver de utmaningar som Försvarsmakten ställs inför ofta att soldater antar en starkt maskulin roll. En soldat måste vara redo att med våld bekämpa sin fiende om situationen kräver det. Attribut som överlag anses vara maskulina, så som aggressivitet och våldsamhet, blir därmed nödvändiga för soldaten i sitt arbete. Detta, i kombination med en stark känsla av lojalitet till sina kamrater, skapar en viss norm som inte finns i det övriga samhället. Medan detta brödraskap är något som värderas högt av både män och kvinnor så kommer den manliga homosocialiteten i många fall till

uttryck på ett sätt som skapar konflikter och hinder. Därmed spelar homosocialitet en stor roll inom Försvarmakten och dess relativt nyuppdagade problematik med sexuella kränkningar och övergrepp. Medan manlig vänskap självklart inte alltid kan klassas som problematisk, finns det samtidigt tydliga bevis för hur det lätt resulterar i hot gentemot kvinnor, vilket har visats i denna studie. Ur ett feministiskt perspektiv är denna insikt viktig. Genom att kartlägga hur mäns homosociala interaktioner och koder ser ut, kan en identifiera sociala hinder på en arbetsplats som uppstår i och med detta och därmed börja arbeta mot problemen på ett konstruktivt sätt (Flood, 2008, s.355–356).

6.1 Framtida arbete

Eftersom åsikterna kring problemets rot skiljer sig så pass mycket mellan olika grupper inom Försvarmakten leder det dock till att det är svårt att finna en optimal lösning på detta. Medan både män och kvinnor har uttryckt uppskattning i varierande hög grad för Försvarmaktens arbete med jämställdhetsplaner och den egna värdegrunden, så anser de samtidigt att det inte är tillräckligt. I dagsläget är utbildning om värdegrund och uppförandekod ett obligatoriskt moment för rekryterna som genomför sin grundutbildning, men soldaterna anser att detta sedan glöms bort under tiden som anställd. Arbeten med NOAK, föreningen för kvinnor inom Försvarmakten, är relativt okänt för män inom organisationen och anses bara vara viktigt för just kvinnor. Vikten av män som engagerar sig i genderarbetet är vitalt för att det ska utvecklas positivt. Om män skulle bryta den nuvarande tabun gällande män som intresserar sig för ”kvinnofrågor” så skulle problematiken antagligen få en ökad status på en mansdominerad arbetsplats. Däremot sätter detta kvinnor återigen i en underordnad position i relation till män; de blir beroende av män för att få sin egen röst hörd. Även om detta kan ses som ett nödvändigt steg mot en mer jämställd arbetsplats så är det ändå något som förstärker den hegemoniska strukturen som är grunden till problemet. För att nå jämställdhet inom Sveriges kanske mest maskulina, hegemoniska kultur krävs det betydligt mer forskning om detta och mer produktivt arbete för att sprida information om kränkningar och arbetet emot dessa (Hurley, 2018, s.82–83).

Litteraturlista

- Aggestam, Karin & Bergman-Rosamond, Annika (2016) ”*Swedish Feminist Foreign Policy in the Making: Ethics, Politics, and Gender*”. *Ethics and International Affairs*, 30(3), 323-334.
- Australian Government, Department of Defence. “*National Action Plan on Women, Peace and Security 2012-2018*”. (online)
<http://www.defence.gov.au/Women/NAP/ImplementationPlan.asp> (Hämtad 18-05-04)
- Bydén, Micael (2017-11-29) “*ÖB reagerar på kränkningar*” (online)
<https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2017/11/ob-reagerar-pa-krankningar/> (Hämtad 18-04-18)
- Dagens Nyheter (2017-11-29) ”*DN Debatt. 1 768 kvinnor i försvaret: ”Alla anmälningar måste tas på allvar*” (online)
<https://www.dn.se/debatt/1768-kvinnor-i-forsvaret-alla-anmalningar-maste-tas-pa-allvar/> (Hämtad 18-04-18)
- Donaldson, Mike (1993) ”*What is Hegemonic Masculinity?*”. *Theory and Society*, 22(5): 643-657.
- Egnell, Robert; Hojem, Petter; Berts, Hannes (2014) ”*Gender, Military Effectiveness, and Organizational Change: The Swedish Model*”. Hampshire: Palgrave Macmillan Publishers Limited.
- Flood, Michael (2008) “*Men, Sex, and Homosociality: How Bonds Between Men Shape Their Sexual Relations with Women*”. *Men and Masculinity*, 10(3): 339-359.
- Flyvbjerg, Bent (2006) “*Five Misunderstandings About Case-Study Research*”. *Qualitative Inquiry*, 12(2): 219–245.
- Halperin, Sandra & Heath, Oliver (2017). ”*Political Research: Methods and Practical Skills*”. Glasgow: Oxford University Press.

- Hurley, Matthew (2018) “*The ‘genderman’: (re)negotiating militarized masculinities when ‘doing gender’ at NATO*”. *Critical Military Studies*, 4(1): 72-91.
- Kronsell, Annica (2012) “*Gender, Sex, and the Postnational Defense: Militarism and Peacekeeping*”. Oxford: Oxford University Press.
- Kronsell, Annica & Svedberg, Erica (2011) “*Making Gender, Making War: Violence, Military, and Peacekeeping Practices*”. Routledge.
- Sundevall, Pia (2011) “*Kvinnan och Försvaret: Lottor, bilister och blå stjärnor*” (online)
<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/artiklar/kvinnan-i-forsvaret/> (Hämtad 02-05-18)
- Svenska Försvarsmakten (2017) Årsredovisning.
- Sveriges Radio (2018-11-29) ”*Kvinnor inom försvaret vittnar om trakasserier: Soldater skrek ‘visa pattarna’*” (online)
<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6832478>
 (Hämtad 26-04-18)
- Wadham, Ben (2013) ”*BROTHERHOOD: Homosociality, Totality and Military Subjectivity*”. *Australian Feminist Studies*, 28(76): 212-235.

Personlig kommunikation

- Göta ingenjöreregemente (Ing2)
- Livgardet (LG)
- Livregementets husarer (K3)
- Luftvärnsregementet (Lv6)
- Marinbasen (MarinB)
- Norrbottens regemente (I19)
- Södra skånska regementet (P7)